מקורות לשיעור פרשת האזינו : "אני – אני הוא"

נוסח ההושענא בסידור

אָנִי וָהוֹ הוֹשִׁיעָה נָּא:

כְּהוֹשַׁעְתָּ אֵלִים בְּלוּד עִמָּךְ, בְּצֵאתְךָ לְיֵשַׁע עַמָּךְ. כֵּן הוֹשַׁע נָא: כְּהוֹשַׁעְתָּ גּוֹי וֵאלֹהִים, דְּרוּשִׁים לְיֵשַׁע אֱלֹהִים. כֵּן הוֹשַׁע נָא:

תלמוד ירושלמי מסכת סוכה פרק ד דף נד טור ב /מ"ב

/מ"ג/ ד' מצות ערבה כיצד מקום היה למטה מירושלם ונקרא מוצא ויורדין לשם ומלקטין משם מורביות של ערבה ובאין וזוקפין אותן בצידי המזבח וראשיהן כפופין על גבי המזבח ותקעו והריעו ותקעו בכל יום מקיפין את המזבח פעם אחת ואומר אנא יי' הושיעה נא אנא יי' הצליחה נא **רבי יהודה אומר אני והוא הושיעה נא אני והוא הושיעה נא** ...

גמ": רבי אבהו בשם רבי יוחנן כיני מתניתא אני והו הושיעה נא אני והוא הושיע' נא

אמר רבי אבהו לך לישועתה לנו לך יודייה

דרש רבי בא סרונגיה והושיע יי' את אהלי יהודה בראשונה והושע כתיב

דרש רבי זיכיי כי עתה תצאי מקיריה ושכנת בשדה ושכינתי בשדה

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת סוכה פרק ד משנה ה

אני, משמותיו של הקדוש ברוך הוא, וכן הוא, כך כתבו מפרשי התלמוד.

ואני אומר שהוא קורא ומתכוון למי שאמר אני אני הוא, שאותו הכתוב נאמר בנצחון ישראל ותשועתם, כאלו יאמר אתה האומר ראו עתה כי אני אני הוא הושיעה נא כמו שהבטחתנו. ויש מן הגאונים שאמר שענינו הוי מי שאני והוא בצרה הושיעה נא, וזה על דרך המליצה והוא אמרו יתרומם ויתהדר עמו אנכי בצרה.

בכתב היד התימני הנוסח הוא : **<u>אני הוא הושיעא נא.</u>**

כ"י קויפמן של המשנה

© Library of the Hungarian Academy of Sciences, Budapest

ריטב"א על אתר

אני *והוא* הושיעה נא פירש רש"י ז"ל שם בן ע"ב אותיות היוצאים משלשה פסוקים שבפרשת ויהי בשלח ואינו נכון שאם כן היה לו לומר אני והו בלא אל"ף ובכל המשניות ישנות גם חדשות ובכל הספרים כתוב באל"ף ובירושלמי פירשו שהענין כענין עמו אנכי בצרה שאף השכינה עמנו בגלות ותהיה עמנו בישועה וכמו שאמרו בירושלמי ממה שכתוב ולכה לישועתה לנו ואף כאן אנו אומרים לנו ולך הושיעה נא ואני אומר והוא כדי לומר בלשון נסתר דרך כבוד כלפי מעלה וכן עיקר

ראבי"ה ח"ב - הלכות לולב (תרנב - תשיא) סימן תש

בפירוש רבינו חננאל אני והו הושיעה נא, פירוש <על השכינה> הדברים אמורים, כדכתיב בכל צרתם לו צר +ישעיהו ס"ג ט'+. ובערוך בערך אני כתוב פירוש דבר זה מפורש במגילת איכה בפסוק גדע בחרי אף וגו' אמר הקדוש ברוך הוא כבר נשבעתי לבני עמו אנכי בצרה +תהלים צ"א ט"ו+, כדי הוא שאהיה עמם בצרה הדא היא דכתיב השיב אחור ימינו וגו' ואומר אם אשכחך ירושלים <תשכח ימיני> +תהלים קל"ז ה'+, ובסוף גילה לדניאל ואתה לך לקץ וגו' עד לקץ הימין +דניאל י"ב י"ג+, קץ נתתי לימיני כל זמן שימיני משעובדת בני משעובדים גאלתי ימיני נגאלו בני והוא שדוד אומר למען יחלצון ידידך הושיעה ימינך ועניני +תהלים ס' ז'+.

רש"ר הירש דברים (פרשת האזינו) פרק לב פסוק לט

(לט) ראו וגו'. כל מה ששמתם בו את מבטחכם כבר הוכח כאפסי וכחסר תועלת, ואין עזרה והצלה נשקפת לכם משום צד, ולפיכך ראו עתה כי אני אני הוא: אני לבדי הוא אני, אני לבדי האישיות המוחלטת שאיננה תלויה בדבר, הנושאת את הווייתה רק בתוכה ורצונה איננו מותנה בדבר. אני לבדי הוא המצוי האמיתי היחיד שלא ישתנה לעולם, שלעומתו כל השאר הוא מותנה ואפסי בניגודו, ולפיכך כל מה שהיה, נהיה רק בו ורק ממנו יש לצפות לכל מה שיהיה. משום כך רק הוא לבדו יישאר לכם וכל השאר כבר עזב אתכם יחד עמו כאשר עזבתם אותו:

אני אמית ואחיה. רק אני לבדי הוא המקור הנצחי של כל הוויה וחיים, אני ממית וגם חוזר ומחיה; מחצתי ואני ארפא: אני הוא שהיכיתי אתכם, ורק אני לבדי מרפא אתכם; ואין מידי מציל: כסבורים הייתם שתוכלו להפקיע את עצמכם משלטוני ומהנהגתי על ידי הכניעה לכוחות הגנה אחרים, והנה אתם רואים שלא הפקרתי אתכם להיות

אבודים ממני, אלא בדרכי עקיפין ארוכות, ואפילו בדרכי מוות וייסורים, אני מחזיר אתכם לשלטוני ולהנהגתי הבלעדית.